

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1439

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 885

Kitap Adı: İLMİHALL 1 Kavramlar

Book Title: İLMİHALL 1 Concepts

ISBN: 978-625-6123-38-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123380

Yazar | Author: Ahmet BAYRAKTAR

orcid.org/0000-0002-4909-0233

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 189

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC:HRLM2 | İslam Hukuku (Fıkıh) | Islamic Law: Fiqh

BISAC:REL099000 | İslam - Teoloji | Religion - Islam - Theology

THEMA: QRYX | İslami yaşam ve uygulamalar | Islamic Life & Practice

LC: BP173.6 | İslam'da Fıkıh ve İbadetler | Fiqh & Islamic Law

Atıf Bilgisi | Cite as: Bayraktar, Ahmet. *İlmihall 1 Kavramlar* – Ankara:

Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

<http://www.fcr.com.tr> • fcr@fcr.com.tr

İLMİHALL 1

Kavramlar

Ahmet BAYRAKTAR

Ankara 2024

Yazar Hakkında | About the Author

Ahmet BAYRAKTAR

1982 Ankara doğumlu. İlkokuldan doktora eğitimini Ankara'da tamamladı. Hafızlık, imam-hatip ve ilahiyat lisans ve doktorası yaptı. İSAM'dan burs aldı. Kendine verilenlere razı olmadığı için hep düşündü, sordu, sorguladı. Her zaman daha iyisinin olabileceğine, yapılabileceğine inandı. Hayata tutunmak için düşündü ve yazdı. Gençken şiir, öykü, roman denedi. Vazgeçti. İnsanın gerçeğini bulması için çok çalışması gerektiğini kavradı. Tükendiği zamanlar oldu. Hayatın anlamını bulmak için çok didindi. Belki yazarsam dinginleşirim dedi. Yazdı. İlmihall serisi ile 16. kitabı oldu. Anlamı bildi ama bulamadı. Arıyor, aramaya devam edecek gibi görünüyor.

Ahmet BAYRAKTAR

Born in 1982 in Ankara, he completed his education, from primary school to doctorate, in the same city. He memorized the Quran, attended an Imam Hatip school, and pursued both undergraduate and doctoral studies in theology. He received a scholarship from ISAM. Never satisfied with what was given, he constantly thought, questioned, and sought answers. He always believed that better was possible, that more could be achieved. To hold on to life, he pondered and wrote. In his youth, he tried his hand at poetry, stories, and novels. But he let them go. He realized that discovering the truth of a person requires relentless effort. There were times when he felt drained, yet he strove to uncover the meaning of life. "Perhaps if I write, I will find peace," he thought. And so, he wrote. His *İlmihall* series became his 16th book. He knew the meaning but could not find it. He is still searching, and it seems he will continue to search.

İthaf

Canım kızım İnci Lamia Melek'e

Canım ođlum Akif Selman Kaan'a

Bugüne dek bana kardeşlikten fazlasını yapan

Muhammet Bayraktar'a

Kitap Hakkında

İLMİHALL 1 Kavramlar

Kavramlar kitabı, İlmihall serisinin ilk kitabı olarak tasarlandı. Bunun nedeni diğer kitapları okuyacak olanların oradaki zihin evrenini tanıyabilmeleri ve söylemleri doğru değerlendirebilmeleri için yazarın zihninde kavramların neye tekabül ettiğini bilmelerinin şart olmasıdır. İslam literatüründeki vahiy anlayışı ile benim anlayışım uyuşmuyor. Melek, cin kavramlarına ya da olgularına bakışım da tamamen benim bugünün keşif ve yorumlarından aldığım ibretlerle örüntülenmiş durumda.

Ben çoğu konuda benden başkası gibi düşünmüyorum. Bu Gazali, Maturidi ya da Eşari de olsa durum değişmiyor. Onlar kendi dünyalarının eksikleri ve fazlaları ile mümkün olan en iyiyi ve en doğruyu bulma yarışındaydılar. Ben onların görebildiği göklerin ötesine, onların bakabildiği mikro alemin de içine bakabiliyorum. Elektron ve kuarkları gözlemleyen bir dünyanın ilahiyatçısı olarak fikir ve yorumlarımın onların ötesinde olması normaldir. Aksi, benim tembelliğime ve cehaletime yorumlanmalıdır.

Buradaki kavramlardan beşi İslam'ın beş esası diyebileceğim akıl, adalet, ahlak, fitrat ve tevhit oldu. Sonraki kavramlar önemine binaen ya da gelen taleplerle şekillendi ve toplam on yedi temel kavram ilk gruptu. Sonra, kadim dünyanın ve modern dünyanın beş inanç durumunun anlamları ve bağlamları aktarıldı. Modern dünyanın temel inanç kavramları ile kitap sonlandı. Kitapta bağlamsal bir analiz yöntemi kullanıldı. Koyulan dipnotlar bilginin oradan alındığını değil, benzeri bir yorumun da o kaynakta izine ya da çekirdeğine rastlandığını bildirmektedir.

Anahtarlar Kelimeler

Din; İslam; Fıkıh; İlmihall; Kavramlar; Vahiy; Şirk; Ahlak

About the Book

ILMIHALL 1 Concepts

The *Book of Concepts* was designed as the first in the *Ilmihall* series. The reason for this is that readers of the other books must understand the mental framework within those texts and accurately evaluate the statements. It is essential for them to know what the concepts in the author's mind correspond to. My understanding of revelation in Islamic literature does not align with traditional views. My perspective on the concepts or phenomena of angels and jinn is also entirely shaped by the insights I have gained from contemporary discoveries and interpretations.

I do not think like most others on many issues. Whether it is Ghazali, Maturidi, or Ash'ari, this does not change the fact. They were in a race to find the best and most accurate understanding with the deficiencies and advantages of their own worlds. However, I can look beyond the skies they observed and delve into the microcosm they gazed upon. As a theologian in a world where electrons and quarks are observable, it is only natural that my ideas and interpretations extend beyond theirs. Anything less would be a reflection of my own laziness and ignorance.

Five of the concepts here are what I would call the five foundations of Islam: reason (akl), justice (adalet), morality (ahlak), human nature (fitrah), and monotheism (tawhid). The subsequent concepts were shaped either by their importance or through popular demand, resulting in a total of seventeen core concepts in the first group. Following this, the meanings and contexts of the five belief systems of the ancient and modern worlds were conveyed. The book concludes with the fundamental belief concepts of the modern world. A contextual analysis method was used throughout the book. The footnotes do not indicate that the knowledge was directly taken from those sources, but rather that a similar interpretation or its core can be traced back to them.

Keywords

Religion; Islam; Fiqh; Catechism; Ilmihall; Concepts; Revelation; Polytheism; ethic

TEŞEKKÜR

Bu süreçte beni fikirleriyle, eleştirileriyle, yönlendirmeleriyle, sevgisiyle koruyan, teskin eden yakın ve uzak bütün dostlarıma ve düşmanlarıma şükranlarımı arz ederim. Bir borcun ifası olarak bazı isimleri zikretmeden geçemeyeceğim.

Yakın zamanda vefat eden kıymetli Vehbi Başer hocam benim fikir yolculuğumu mayalayan en önemli öznelerden biriydi. Zeki Özcan hocamın “dil felsefesi” paradigması bu kitapların temellerinden birini oluşturdu. Benim zihnim onun aklı sayesinde sağlamlaştı, netleşti. Mustafa Everdi halen yazarak ve eleştirerek beni şekillendirmeye devam ediyor. Bu çağın hicivcisi unvanını “Metropol Mücahidi” isimli kitabıyla elinde bulunduruyor. İhsan Töre, yazılım dehası ve varlığın en derin katmanlarına dalabilen zekasıyla beni inşa etmek için çabalayan en güzel abilerimden biri. Hasan Boynukara hocam, iltifat ve taltifleriyle hayata tutunmamda katkısı olan en güzel hocalarımdan bir tanesi. Necati Tekin, bana arada küsüp darılsa da beni madden ve manen desteklediği için burada isminin anılmasını hak ediyor. Ayhan Özdemir, ilk ilmi hal kitabını ithaf ettiğim kişiydi. Tuncer Namlı hocam benim en toy zamanlarımda elimden tutup bana değer verdi, Fecr grubunda varlığım onun sayesinde. İbrahim Sertkaya, yayınları ve abiliğiyle benim yolculuğuma en fazla değer katan insanlar arasında. Kenan Göloğlu, az zamanda çok sevgi verebilen eşsiz bir abi. Can dost unvanını hak ediyor. “İyi ki varsın” denildiğinde acaba yanıldım mı denmeyecek adanmış bir ruh. Uğur Elaman, yirmi beş senedir bana ve Ankara’nın gariplerine abilik, babalık yapıyor. Gençliği-min en zor zamanlarımda beni sarıp sarmaladı, ayakta tuttu.

Son olarak İlmihall serisinin mizanpajını titiz ve sabırlı bir şekilde hazırlayan Fecr Yayınları grafikeri Dilek Özcan Hanımefendiye, kapak tasarımlarını düzenleyen Coşkun Işıkgül’e ve yayınevi editörümüz Hüseyin Nazlıyıldın’a katkılarından dolayı müteşekkirim.

ÖN SÖZ

İlmihal, Müslümanların hayatına yön vermesi için, o toplumun âlimlerince üretilen pusula hükmündeydi. Ömer Nasuhi Bilmen'in şöhreti sekiz ciltlik fıkıh terimleri sözlüğünden değil tek ciltlik ilmihali sayesinde. İlmihal, bir geleneği ifade eder. Merak ettiğimizde elimize alacağımız kitap o idi uzunca bir müddet. Bugün internet, Google bu işlevi görmektedir. Bir anlamda İlmihal devri kapanmıştır.

Bu kitabın adını ilmihall koymamın nedeni bugünü anlatması kadar bugünün ve geleceğin muhtemel sorunlarını çözebilmek için ihtiyaçlarımızı belirlemesi ve bu problemlerin hallini teklif etmesidir.

Fakültede dinin kaynaklarına erişince, öncesinde bana öğretilen din bilgisinde pek çok yanlış, yanıltıcı bilginin aktarıldığını gördüm. Dinin kaynağı Kur'an ise diğer her şeyin onunla uyumlu olması gerekirdi. Kur'an ayetlerinin çeliştiğini o yüzden bazı ayetlerin nesh edildiğini söyleyen bir gelenekle muhataptım. Çelişki iddiası beni öfkelenirdi. "Kur'an çelişmez." dedim ve bunu araştırmaya çalıştım. İlk kitabım yüksek lisans tezim bu yüzden nesih üzerineydi.

İlahiyat ve medrese, birbirine zıt şeyler söyleyebiliyordu. Neden acaba diye düşünüp, ikisinin de hakikat derdinde olduğunu gördüğüm için ikisinin telif edilebileceğini düşündüm. Din, söz konusu olduğunda çatışmayan, çelişmeyen hiçbir şey yok gibiydi. Mezhepler, insanlar, devletler, Habil ve Kabil... Âdem bile en başta Rabbiyle anlaşamıyordu. Ben, özellikle ben, bir türlü kendimi anlayamıyordum. İçimde olmak istediğim ben, olmasını istemediğim ama bir türlü sınırlamadığım, ikisi arasında kalıp durmadan utanç duyan bir başka ben. Psikoloji okumalarım bana bunun bir hastalık olmadığını, daha doğrusu bu hastalıktan herkesin mustarip olduğunu öğretti.

Din, mutluluk diye öğretilmişti bize, mutluluk olmadığını öğrendim. Mutluluk, cahilliğin ya da bilgeliğin armağanıydı. İnsanın öğrendikçe cahilleştiğini, bilgilendikçe mutsuzlaştığını gördüm.

Din, öğrenilmesi gerekenlerin başındaydı. Toplumdaki bütün kötülüklerin faturası, iyiliklerin kaynağı dine yönelebiliyordu. Devletlerin birincil propaganda aracı dindi. Toplum, aile, dünya, dinle ya da dine ilişkin fikirlerle yönetiliyordu. Ben, ilişkiler ağında kaybolan zavallı bir nesne mi yoksa dalgaların arasında beliren bir özne mi olacaktım?

Özneliğin yolu, bilgiden geçiyordu. Bilgi dinle kesişiyor ama din yetmiyordu. Bana toplumda ve medresede sunulan din, “dinle ve itaat et” diyordu. İlahiyattaki din de “düşün ve kavra” diyordu.

En baştan başlamaya karar verdim. Doğruyu nerede nasıl bulacaktım, en baştan, ilk mesajdan. İlk mesajın “Oku” değil “Anla” olduğunu düşündüm, bunun peşine düştüm. Sonra bütün bir dinin, hayatın, “anlam” dolu olduğunu, olması gerektiğini düşündüm. Yanıldım. Hayatın kendinde bir anlamı yoktu. Anlam bendeydi.

Dinimizi korumanın, geliştirmenin, geleceğe aktarmanın tek yolu onun kavramlarını keşfetmekten ve gelecek neslin dünyasına tercüme edebilmekten geçecektir. İnançsızlığın inanmaya tercih edildiği çağımızda bu görev ilahiyatçıların ve bizlerin omuzlarındadır.

İlmihall için yapılacak en önemli eleştiri “Bu kitaplarda tekrar var” olabilir. Evet, bunun farkındayım. Bunun sebeplerinden biri herkesin bütün kitapları okuyacağına dair bir garantim yok. Kitaplar seri olarak kurgulandı ama öyle satılmayacak. Dolayısıyla bir kitaptaki gerekli bilgi diğer kitapta da gerekiyorsa o bilgiyi tekrarlamaktan başka seçeneğim yoktu. Bin küsur sayfayı bir cümleye sıkıştırabilirim, evet. “İlim noktaydı cahiller büyüttü” vecizesini hatırlayalım. Derde deva, sadra şifa olmasını diliyorum.

Ahmet BAYRAKTAR

Ankara, Mart 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	11
KİTABIN HİKAYESİ	15
GİRİŞ	17
İNANÇ KAVRAMLARI	23
1. Din	24
2. Şeriat.....	31
3. Akıl	35
4. İslam	38
5. İman.....	42
6. İbadet.....	48
7. Allah	54
7.1. Allah-Tanrı Tartışması.....	56
7.2. Allah'ın Varlığı.....	58
7.3. Allah'ın Kendini Anlatması (İhlas Suresi).....	59
7.4. Allah'ın İsimleri (Esmâlar)	65
7.5. Allah-İnsan İlişkisi.....	73
8. Tevhit.....	78
9. Şirk.....	84
10. Vahiy.....	85
11. Fitrat	103
12. Melek	107
13. Şeytan/Cin	109
14. Ahiret.....	112
15. Adalet.....	114
16. Cihat	117
17. Ahlak.....	119
18. Şefaât	125
19. Şehadet	131

KUR'AN'DA İNANÇ DURUMLARI.....	139
1. İslam	143
2. İman.....	144
3. Nifak	147
4. Şirk.....	148
5. Küfür	149
ÇAĞDAŞ İNANÇ DURUMLARI	151
1. Teizm	154
2. Ateizm.....	156
3. Deizm.....	158
4. Agnostisizm.....	160
5. Fideizm	161
SONUÇ	165
KAYNAKÇA.....	167
DİZİN.....	187

KİTABIN HİKAYESİ

İlmihall, anlam arayışımın uzantısıdır. “Yeni İlmihal” adıyla 2019’da doğdu. Orada pek çok şeye aynı anda kısaca, özet ve dipnotsuz değinmek zorunda kaldım. İçimde biriktirdiğim, bağırarak istediklerimi kısık sesle yazdım.

Sonra bu kitabın akademik biçime dönüşmesi gerektiğini düşünerek İlmihall ismiyle yeniden tasarladım. Başta iki yüz sayfa olan ilmihal sekiz yüz sayfaya çıktı. Bunun tek kitapta basımı hem yayıncı hem de okuyucu için yük olacaktı. O yüzden ilk başta bir aradaki pek çok şeyi sonradan ayırmaya karar verdim. Bir çalışmada her şeyi yazmaktansa az, tutarlı, bağlamlı bilginin küçük kitaplarda daha kolay anlatılabileceğini, sunulabileceğini düşündüm. Şimdi o seri Kavramlar, İbadetler, Emirler, Yasaklar, Sorular başlıklarıyla yayımlanıyor. İlmihall kitapları, aile, ceza, borçlar hukuku gibi pek çok alana da gidebilecek şekilde tasarlandı. Ömür vefa ederse bu çağın fikhını oluşturup geleceğin fikhının inşasına yardım edebileceğini umuyorum.

Kitapların bu hâlinin ortaya çıkması iki sene kadar sürdü. Düzeltilmesi yazmaktan daha çok yordu. Yorgunluğumu bazen sevdiğilerimin omzuna yaslanarak, bazen içime daha fazla gömülerek, bazen Hamdi Abi’nin bahçesinde kebab ve çayla giderdim. Sami Yusuf’tan Veritas ve Karitas dinledim. Bazen dağlara vurdum bazen tuşlara. Serkan Akbıyık ve Muhammed Nur Anbarlı bana tasarımda ve dizgide yardım ettiler.

Yazdıklarımı Yusuf Dursun ile okudum. Yusuf, gözleri doğuştan kapalı, zihni ve kalbi açık, benim için yaşayan bir ayet. Kelimeleri tartıyor, ölçüyor, biçiyor. Onun yönlendirmeleri ile kitaplarda gerekli değişiklikleri yaptım. Benim yazdıklarımın nasıl algılanabileceğini bana ondan daha iyi söyleyebilecek bir başkası olamazdı zannımca. Beni dinledi, cesaretle eleştirdi, kelimeleri tarttı, ölçtü, biçti

Kitaplar, tashih ve redaksiyondan geçti, imla hataları düzeltildi, bizce kusursuz oldu ama biz kusurlu olduğumuz için, bizce kusursuz olan kusurlu olabilir. Benim eksikliğimi, bir yerlerde gözden kaçmış, noktalar, virgüller, harfler bulursanız, yayınevine iletebilirsiniz. İlgililer gereğini yapacak sonraki baskılarda bu hatalar giderilecektir.